

AZ IDEGASSZONY.

Gábor Mór rajza

□ Elhatározta, hogy bevárja, amíg a fiatalok megérkeznek és habár biztosan tudta, hogy azok nem tesznek ellenvetést, mégis aggodással várta azt a véleményt, amelyet Oszkártól és Terkától hallani fog. Gyermekes öröm lepte el, ha Juliskára és arra a meglepetésre gondolt, amit az érezni fog, ha nagylelkű határozatát megtudja.

□ Gondolatait olyan előszeretettel füzte, hogy egész nap Juliskával foglalkozott és most, mikor az hirtelen a szobába lépett, olyan zavarba jött, mint a gyermek, akit csinytevésen érnek. És fokozódott zavara, amikor Juliska halovány arcát és kisírt szemeit meglátta. Nem tudta mi történhetett, de a szive táján valami szorongást érzett és önkénytelenül megragadva Juliska kezét, mohó érdeklődéssel kérdezte: „mi történt gyermekek?”

□ Juliska küzdött, hogy nyugodtnak lássék, de a küzdés nyomai ott vibráltak ránduló vonásain. Nem is tudta, milyen formában adja elő mondanivalóját, mert őszinte ragaszkodással viseltetett nagybátyja iránt és tudta, hogy azzal, amit mondani fog, fájdalmat fog annak okozni.

□ Ágfalvy látta Juliska megilletődését és gyöngéden, szinte könnyörögve kérdezte: „mi bajod kedvesem?”

□ Juliska összeszedte minden erejét és sikerült is hangját elég érdeessé tenni, mialatt sietve kimondta: „elmegyek Ágfalváról, mert Terka hazatér és nem lesz már szükség én reám.”

□ Az öreg úr mindenre gondolt, csak erre a váratlan kijelentésre nem. Karjaiba zárta Juliskát, oda-szorította széles mellére és becézve, dédelgetve súgta a fülébe: „nem édes Juliskám, nem hagysz itt bennünket, akik téged olyan nagyon szeretünk. Szükségünk, nagyon nagy szükségünk van reád és én nem engedlek elmenni soha.”

□ És Juliska szive fölolvadt a nagy melegben. Olyan volt, mint egy virágszirom, amelyből a nap heve

kiszívja a nedvességet és csak a cseppnyi édes, szűztiszta mézkristályt hagyja meg, amelyet fölcsókol a szorgalmas méhe. Az ő szivéből is eltűnt ebben a pillanatban minden vágyakozó érzés és csak az a szeretet maradt meg, amit csak azok tudnak érezni, akik egyedül állva a világban látják, hogy van valaki, aki önzetlenül szereti őket. Sirt, zokogott és úgy érezte, hogy gyerekkora óta nem volt még olyan megnyugtató érzése, mint most, amikor arcát egy hevesen dobogó sziv fölé szoríthatja, ahol a fölcsökölő zokogásban fölolvad minden bűnös gondolata, amely gyötrő éjszakák forró levegőjében kinozta. Talán nem is hallotta azokat a kedveskedő szokat, amit ezenközben az öreg Ágfalvy hozzá intézett, vagy ha hallotta is, nem értette őket, csak azt az egyet tudta, hogy ezek után még inkább kötelessége elmenni attól a háztól, ahol szeretettel környezik és ahol ő mégis a boldogtalanság magvát szeretné elhinteni. Most, hogy kisírta magát: megkönnyebbült.

□ Mosolyogva, melegen nézett Ágfalvyra és hangja is könnyed, vidámsengésű lett.

□ „Igazán nem maradok Ágfalván, ahol semmi hasznomat se vennék. Terka hazajön és egy asszony untig elég egy háznál. Ahol már ketten vannak, ott az egyik csak turkál a másiknak a dolgában és ennek rendszerint háborúság szokott a vége lenni. Aztán meg elég fiatal vagyok arra, hogy egyébbre is gondoljak. Nem gondolja édes bácsi, hogy akadna még olyan ember, aki nem ijedne meg tőlem és azt találná mondani, hogy legyenek a felesége?”

□ Az öreg úrnak csaknem kiverte a homlokát a verejték erre a beszédre.

□ Ha szive vágyát követi, akkor most azonnal elő rúkol és kivágja a rezet. Elmondaná, hogy ő még nem is olyan öreg és hogy szerelem dolgában akárhány nyápic fiatalal felvehetné a versenyt. Aztán meg ő ettől a rokonságtól, ami közöttük van, egész nyugodtan elvehetné Juliskát, ha az nem restelne egy öszülő embernek a felesége lenni. Mert az az örökbefogadási mese, amit a maga megnyugtatóására kitalált, tulajdonképpen csak háttére volt az ő igazi gondolatainak. Nem atyai gondoskodás, hanem szerelem volt az, ami az öreget olyan nagylelkű gondolatokra sarkalta.

□ Mialatt pedig ezeket elgondolta, gondosan kitisztogatta a csibukját, kipofozta belőle a hamut a tenye-

rébe, odahajolt a dohányszelence fölé és újból jól megtömté azt, hogy azalatt elgondolhassa, amit Juliskának válaszolni fog.

□ Egyet-kettőt köhintett és csak azután fordult az asszony felé.

□ „Hát igazán férjhez szeretnél menni Juliskám?”

□ „Férjhez én.”

□ „És nem volt elég egy sütetből egy lepény?”

□ „Tudja az isten. Lehet, hogy sok is volt, de ilyenek vagyunk mi asszonyok. Ha százszor megégettük magunkat, bizonyos, hogy százegyedszer is odamegyünk a tűz mellé.”

□ „Hm, hm hugom, talán bizony már ki is választottad a tűzhelyet?”

□ Juliska nevetett. „Azt ugyan még nem. Ágfalván ugyancsak bajos lenne választani. A bácsin kívül csak egy ember van a kastélyban: a bolondos festő.”

□ „Nem is olyan bolondos ez a Fekete Miklós. Művészember. Jókedvű. Mókás. Talán éppen ez tetszik neked?”

□ „No már akkor édes bácsi ezerszer előbb választanám a másikat.”

□ Az öreg szinte remegett. Megragadta Juliska kezét és tűzzel, fiatalosan, hevesen kérdezte: „mit mondtál Juliskám?”

□ Juliska hangosan kacagott, kirántotta a kezét és mielőtt Ágfalvy föleszmélt volna, kiperdült a szobából.

□ □

□ Fekete Miklós mester szorgalmasan dolgozott. Főnyereménynek tekintette, hogy olyan freskómunkát kapott az ágfalvai kastélyban, amelyen egy fél esztendeig elbabrálhat és emellett egész takaros kis summát félretehett. A legnagyobb koplalási időben, egész véletlenül jutott a munkához. Pesten csavargott egy jómódú kárpitosmester ismerősénél, ahol az öreg Ágfalvy tapétákat rendelt és amikor megtudta, hogy ez a hosszúhajú naplopó tulajdonképpen festő, csak úgy szórakozottan megkérdezte, hogy nem akarna-e egy kis szobafestő munkát végezni.

□ Fekete Miklós szörnyen felfortyant. Eleinte csak mormogott, dühöngött, hogy ez a falusi vén barom őt mázolóznak nézi, a végén pedig már nem tudta magábatartani a szót és ugyancsak fölemelt hangon magyarázgatta az öregnek, hogy ő akadémiai festő, aki nem szokott meszelni, hanem csak művészi képeket festeni.

□ Az öreg szeliden mosolygott. Tetszett neki a szilaj fiú. Élvezettel hagyta, hogy kitombolja magát és azután szép nyugodtan megmagyarázta, hogy ő nem mázoló, hanem freskófestőt keres, akire egy ezrekre menő nagyobb művészi munkát bízhatna.

□ Miklós azt hitte, hogy rászakadt az ég minden bolygó és álló csillagával egyetemben. Egyszer életében kerül egy eleven mecénás elé és most olyan bután viselkedik, mint egy viziló. Nem tudta, miképpen hozhatná helyre ostobaságait, de szerencsére ott volt a derék kárpitos, akinek érdekében állott,

hogy Miklós munkához jusson. Az eset ugyanis az volt, hogy művészünk a jelen esetben is egy hitelművelet lebonyolítása érdekében kereste fel a kárpitost, akinek már négyszáz kemény koronával tartozott és akiből még szerény ötven koronát szeretett volna kipréselni a dicsőséges jövő bizonytalan reménységére.

□ Miklós ugyan bejutott képeivel a tárlatra, sőt egy képét elég jó áron meg is vásárolták, ez azonban korántsem volt olyan eredmény, ami anyagi helyzetén könnyített volna és így aggodalmas figyelemmel hallgatta, amikor a kárpitos nagy bőbeszédűséggel ajánlotta, hogy más művészhez ne is forduljon, mert Fekete Miklósnál nagyobb tehetség és lelkiismeretesebb festő az egész földtekén sem akad.

□ Az öreg mosolygott a nagy dicséreten, Miklós restelte, hogy ilyen szatócs módon magasztalják a munkáját, de a vége mégis csak az lett a csevegésnek, hogy Ágfalvy felment szív-utcai műtermébe és amikor meglátta a képeit, azonnal megvett belőlük kettőt a fiataloknak meglepetésül és ráadásul megbízta Miklós mestert az ágfalvai nagy ebédlő freskómunkájának az elkészítésével, amiért Miklóssal nyolcezer korona készpénzben és ott tartózkodása alatt fényes, úri ellátásban állapotodott meg.

□ Ilyen nagy boldogságra Miklós egész életében se gondolt. Amikor megállapodtak, hogy három nap múlva Ágfalván találkoznak és az öreg letette a ropogós ezresbankót, amelyet a két képért fizetett, az asztalra, művészbarátunk olyan előkelően közönyös arcot vágott, mintha ez nála naponta háromszor szokott volna előfordulni és ügyet se vetve a pénzre, kikísérte vendégét a lépcsőig.

□ De amikor visszajött: egyszerre megváltozott a helyzet. Becsukta belülről a szobája ajtaját, letelepedett az asztalhoz, tenyerére tette a kékhasú bankót, szerelmesen cirógatta, gyönyörűséggel nézegette a rányomott asszonyarcot, amelyiknek a haját leveles szőlőfürtök és rózsák díszítik, kéjes lágysággal ropogtatta meg ujjai között ezt a sohase látott nagy vagyont és azután, mintha hirtelen megtébolyodott volna, ugrálni, táncolni, fütyülni, énekelni kezdett a szobában és addig táncolt kitörő örömeiben, amíg kifogyott a lélegzete és kimerülve roskadt az ócska pamlagra.

□ Este nagy multság volt a Szív-utca ötvenhatodik házában egyik negyedik emeleti szobájában. Ott volt a kárpitosmester, aki megkapta a négyszáz koronáját, a becsületes szabó, aki már nyolc esztendő óta egy krajcárt se látott a művésztől, a házmester, aki nagy tisztelője volt a művésznek és kilencszázhetvenhárom kapupénzt elengedett neki, azután még három piktor, akiket a sárga irigység fojtogatott és akik azért lettek meghiva, hogy pukkadjanak és végül még három nő. Hogy ez a három nő mi volt, azt fölösleges feszegetni. Nem voltak hercegnők, de olyan büszkén viselkedtek, mintha királynők lennének, akik

leszálltak a trónról, hogy megízleljék a kicsapongó élet néhány gyönyörű óráját.

□ Az estély reggel kilenc óráig tartott és Miklós csak a következő nap reggelén ébredt fel mámoros álmából és szomorúan konstataulta, hogy vagyonának nagyrésze elúszott, valamint azt is, hogy el kell hagynia a fővárost, hogy egy kis tanyán üsse fel a sátozt.

□ □

□ Úgy élt Miklós Ágfalván, mint egy kiskirály. Ha kedve volt dolgozott, ha nem vásott a foga a munkához, bolyongott a réteken, vázlatokat festett, vagy Juliskának udvarolt.

□ Igaz, hogy az nem vette valami komolyan a festő enyelgéseit, de az nem is volt lényeges, mert Miklós is inkább csak időtöltésből csapta a szelet a szép asszonyok.

□ Sokat beszéltek előtte a fiatal párról. Elmondták, hogy az asszony kétségbeesetten beteg volt és az orvosi tudomány tehetetlenül állott a betegséggel szemben, hanem egyszerre jött a földrengés és az úgy elvitte a bajt, mintha soha nyoma se lett volna. Tudta, hogy merre járnak, megmutatták neki a képeslapokat, amelyeket utjuk minden pontjáról szorgalmasan küldöztek. Juliska egész regényeket mesélt Oszkáról, elmondta, hogy milyen kedves fiú, milyen jellemes ember. Az öreg viszont Terkát dicsérte és Fekete Miklósnak halvány sejtelve se volt arról, hogy az a fiatal asszony, akiről naponta oly sokszor megemlékeznek, neki jó ismerőse, aki vele együtt egy bérkaszárnnyában kereste a halhatatlanságot és aki egyszer szíves örömmel dugta el a képeit a végrehajtó tekintete előtt.

□ Oszkárta meg tán nem is emlékezett már. Olyan futólagos volt az ismeretségük és annyira nem állott

semmi emlékeztető momentummal összefüggésben hogy nem is hagyhatott benyomást egyikükben sem.

□ Terkának az arca azonban most is előtte állott. Nem tudta elfelejteni a villogó szemeket, az idegesen finom vonásokat és ha néha esténként elővette azt a vázlatkönyvét, amelyet csak önmagának tartogatott, fájdalmas kéjlegéssel nézegette annak lapjait, amelynek mindenikén csak egy arc volt és ez az egy arc annyiféle érzéssel, annyiféle lélekmozgással volt megörökítve, amennyit csak egy forrólelkű művészember tud elképzelni. Mindenütt Terkának a képe volt. Eszményítve, magasztos meglátásban, ahogy a szerelmes ember látja ideálját. Hol borusan, szenvedőn, hol vidáman, majd vágyó epedéssel tekintett felé a bájos asszonyarc és a könnyelmű piktor, aki komédiát játszott az étellel, aki úgy élt, mintha a holnap nem is léteznék, akiről azt hitték, hogy komoly gondolatai nem is lehetnek, minden este elővette ezt a vázlatkönyvet és imádságos szeretettel simogatta tekintette annak lapjait, lelkében pedig fölcsapott az érzések lángja, amely emésztőn gyötörte érező szívét.

□ Tudta, hogy Terka férjhez ment, tudta, hogy másé lett. Nem is gondolt arra, hogy az életben valaha találkozhatnak, de azért fanatikus rajongással, beteges szeretettel csüngött rajta és akárhányszor megtörtént, hogy az egyedüllét nagy csendjében megszólalt a Terka hangja és olyan melegséget hozott a szívébe, hogy megeredt bele a könnye. Ilyenkor lehúnyta szemeit és ábrándozott. Gyönyörűséges képek rajzoltak előtte. Dicsőségesen haladt pályáján. Művészete meghódította a világot és amikor a nagy ünnepeltetés után mindenki távozott, odajött hozzá egy éjszemű asszony, gyöngéden átfogta nyakát, édes szókat suttogott és ő elfelejtett minden dicsőséget, minden ünneplést és forrón, szeretőn ölelte keblére az ábrándok ködéből kilépett asszonyt.

ÁMON VILMOS.

□ □ □

Firdúsi könyvére.

*Régi köpenyén folt a folt hátán
Jött a turáni nagy vizek felől:
Balján avult könyv: Zál és Rudabé.*

*Mesélt, talán mert gyerek vagyok még,
Hangja öreg volt, reszkető süket,
Mint barna zsoldár zord-hideg kövön.*

*Vén, görcsös szava zörgött a nyelvén:
Mint a rozsdás vas, hogyha megütik:
Hajh! minden legény öreggé őszül.*

*Lábig tekintett furcsa gunyáján,
Egy lánynevet súgott a fülembe
S megsimította hosszú hajamat.*

Boros Ferenc.

